

ЩО ОЗНАЧАЄ СЛОВО “СЛАВУТИЧ”?

Цей топонім, дійсно, дуже поширений на Україні і має давньоруське походження. Але наші уявлення про це слово будуть неговними і децю помилковими, якщо обмежитись лише тим значенням, яке зафіксоване в словнику В. Даля - “славута” в ньому пояснюється як “гарна, мальовнича місцевість”.

Важливо нагадати, що вперше “славутич” згадується в геніальній літературній пам'ятці Київської Русі “Слові о полку Ігоревім”:

“Ярославна рано плачет Путивлю городу на заборолі, аркучи: “О Днепре Словутицю! Ты пробил еси каменныя горы сквозе землю Половецкую”.

Серед літературних пам'яток, окрім “Слова”, цей термін зустрічається лише в пам'ятці XVII ст. - “Повісті про Сухана”.

У словнику І. Срезневського слово “славутич” пояснюється як “славний, славетний”. Саме в цьому значенні знайдено в “Повісті временних літ” слово “словутьний”. В його основі широкоживане з найдавніших часів дієслово “слуті, слову”, одне з значень якого “бути відомим, славним, уславленим, славетним”. Саме так, а не в значенні “гарна, мальовнича місцевість” згадується Дніпро як в “Слові”, так і в українському фольклорі:

*“На Лиман-ріку Іспадали,
К Дніпру-Славути низенько укланяли”.*

Або в іншій пісні:

*“Ой, джуро Яремо,
Та добре ж ти дбай,
Та на коня сїдай,
Ой, та їдь ти понад лугом та Базавлугом,
та понад Дніпром-Славутою”.*

Тобто, ще у XVII ст. слово “славута, славутич” широко вживалось саме в Україні. Під 1601 р. згадується навіть прізвище Славутич Каспар Матвійович.

Про це ж свідчить і словник Б. Д. Грінченка, в якому зафіксовано вживання в українській мові навіть на початку ХХ ст. слова “славутний” в значенні “славетний”.

Не випадково, що з усіх письменників ХІХ ст. найчастіше використовував в своїх творах це слово Пантелеймон Куліш (“Бажав еси, Тарасе, щоб тебе поховали над Дніпром-Славутою”; “Суджено за море славутою-Дніпром та за Дунай плисти”; “Дніпру-Словутиці низенько вклоняють”, тощо).

Таким чином, в Україні слово “славутич, словута” найчастіше вживалось в значенні “славний, славетний”. Саме таке пояснення і заслуговує найбільша, наймогутніша річка України, в яку щиро закоханий кожен, хто живе на її берегах.

Святослав ВОІНОВ,
/“Сіверянський літопис”/.